तस्कराः पण्डका मूर्खाः सुखप्राप्तधनास्तथा।
लिङ्गिनश्छन्नकामाद्या अस्याः प्रायेण वल्लभाः ॥ ७० ॥
एषापि मदनायत्ता क्वापि सत्यानुरागिणि।
रक्तायां वा विरक्तायां रतमस्यां सुदुर्लभम् ॥ ७१ ॥

पण्डको वातपाण्ड्वादिः। छन्नं प्रच्छन्नं ये कामयन्ते ते छन्नकामाः। तत्र रागहीना यथा लटकमेलकादौ मदनमञ्जर्यादिः। रक्ता यथा मृच्छकटिकादौ वसन्तसेनादिः।

गृहीतोपकरणद्रव्यं निःसारयेद् वाहयति (येत्)। संधानं सुरतार्थं संनिधानम्। सुखेन अनायासेन प्राप्तं धनं यैस्ते। लिङ्गिनस्तपस्विवेषधारिणः। अस्याः वेश्यायाः।

---

1. तस्करा इति। अयमर्थो वात्स्यायनीये सविशेषमुक्तः—'स्वतन्त्रः पूर्वं वयसि वर्तमानो वित्तवानपरोक्षवृत्तिरधिकरणवानकृच्छ्राधिगतवित्तः। संघर्षवान्संततायः सुभगमानी श्लाघनकः पण्डकश्च पुंशब्दार्थी। समानस्पर्धी स्वभावतस्त्यागी। राजनि महामात्रे वा सिद्धो दैवप्रमाणो वित्तावमानी गुरूणां शासनातिगः सजातानां लक्ष्यभूतः सवित्त एकपुत्रो लिङ्गी प्रच्छन्नकामः शूरो वैद्यश्च।' इति ॥

2. रतमिति। रतमस्यां सुदुर्लभमित्युक्तिस्तु नितरां जघन्यतमा हरितालपातयोग्या च। शास्त्रस्य वस्तुस्थितिख्यापनमात्रपरतया तदनुमोदनानुपलम्भाच्छिष्टैरनादृतत्वाच्च। अत एव कामसूत्रकृताप्यभिहितम्—'धर्ममर्थं च कामं च प्रत्ययं लोकमेव च। पश्यत्येतस्य तत्त्वज्ञो न च रागात्प्रवर्तते ॥ अधिकारवशादुक्ता ये चित्रा रागवर्धनाः। तदनन्तरमत्रैव ते यत्नाद्विनिवारिताः ॥ तदेतद्ब्रह्मचर्येण परेण च समाधिना। विहितं लोकयात्रायै न रागार्थोऽस्य संविधिः ॥' इति। एवं परकीयाविषयोऽपि जघन्यतम एव। उक्तं च तेनैव—'संदृश्य शास्त्रतो योगान्पारदारिकलक्षितान्। न याति च्छलनां कश्चित्स्वदारान्प्रति शास्त्रवित् ॥ पाक्षिकत्वात्प्रयोगाणामपायानां च दर्शनात्। धर्मार्थयोश्च वैलोम्यान्नाचरेत्पारदारिकम् ॥ तदेतद्दारगुप्त्यर्थमारब्धं श्रेयसे नृणाम्। प्रजानां दूषणायैव न विज्ञेयोऽस्य संविधिः' इति ॥ अथवा, अष्टादशभाषावारविलासिनीभुजंगस्य च सर्वं शोभते ॥

3. पण्डक इति। पण्डको नरंमन्यो नपुंसकः। स चात्मनः पुंस्त्वज्ञापनार्थं बहु वितरति। वस्तुतस्तु पण्डको वातपण्डकादिरिति व्याख्यानं ज्यायः। तथा चोक्तं चरकसंहितायां शारीरस्थानेऽतुल्यगोत्रीयाख्ये द्वितीयाध्याये—'वाय्वग्निदोषाद्दूषणौ तु यस्य नाशं गतौ वातिकपण्डकः सः।' इति। एवमन्येऽपि पण्डकभेदा निरूपिताः। पण्डते। 'पडि गतौ'। अच्। यद्वा, पणते। 'पण व्यवहारे स्तुतौ च'। अमन्ताड्डः ॥

4. छन्नेति। प्रच्छन्नकामिनो हि प्रकटं न कामयन्ते लोको मा ज्ञासीदिति। ते कामेन बाध्यमाना बहु वितरन्ति। छन्नं यथा स्यात् तथा कामयन्ते इति कर्मण्यण् ॥

---

१. 'पण्डूकाः' घ २. 'वातरोग' क-घ ३. 'गृहोपकरणद्रव्याणि' इति पुस्तकान्तरे पाठः.